

Nr 26.

Utlåtande med anledning av Kungl. Maj:ts i statsverkspropositionen gjorda hemställan rörande anslag till statens hingstdepåer och stuteri jämte i ämnet väckt motion.

I årets statsverksproposition har Kungl. Maj:t under nionde huvudtiteln hemställt under punkterna 54—56 (s. 102—108), att riksdagen måtte *dels* fastställa ändrad avlöningsstat för statens hingstdepåer och stuteri, *dels* till Statens hingstdepåer och stuteri: Avlöningar och Omkostnader anvisa förslagsanslag å respektive 663 100 och 370 000 kronor, *dels ock* till Statens hingstdepåer och stuteri: Byggnadsarbeten anvisa ett reservationsanslag av 180 000 kronor.

Utskottet har i detta sammanhang behandlat en inom riksdagens andra kammare väckt, till utskottet hänvisad motion, nr 408, av herr *Rimås m. fl.*, vari hemställts, att riksdagen måtte

1. i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla om utredning dels angående omfattningen av den varmlodiga hästaveln och dels den framtida utformningen av verksamheten vid statens hingstdepåer, samt

2. i avbidan på resultatet av denna utredning och de åtgärder densamma kan föranleda avslå Kungl. Maj:ts förslag om uppförande av en tvätt- och badinrättning vid Flyinge.

Beträffande de skäl, som anförts till stöd för motionen, får utskottet hänvisa till denna.

Över motionen har yttrande inhämtats från lantbruksstyrelsen.

1:o) Statens hingstdepåer och stuteri: Avlöningar.

Lantbruksstyrelsen har i skrivelse den 27 augusti 1952 hemställt, att anslaget skall höjas med 140 000 kronor till 662 000 kronor enligt följande beräkning.

	Ökning
1. Hantverksföreståndare vid Flyinge i Ce 13 i st. för arvode å 8 000	8 232
2. Hushållerska vid Flyinge i Ce 6 i st. för Ce 3	—
3. Höjd gottgörelse till hovslagarna vid depåerna	2 200
4. Lönereglering för vissa tjänster	33 312
5. Vikarier för stallpersonal	2 620
6. Provisoriskt lönetillägg för tjänstgöring på s. k. obekvämt arbetstid	3 900
7. Löneklassförändringar	624
8. Rörligt tillägg	89 107
	139 995.

Vidare har bokhållaren vid Flyinge Åke Stenberg (skr. 6/10 1952) anhallit, att bokhållarebefattningen måtte uppflyttas från lönegrad Ca 21 till lönegrad Ca 25.

Efter en redogörelse för motiveringen för lantbruksstyrelsens framställning har *departementschefen* anfört i huvudsak följande.

»Beträffande framställningarna om uppflyttning av befattningarna som bokhållare och hushållerska vid Flyinge torde jag få erinra om att deras löneställning redan prövats och avgjorts av riksdagen (prop. nr 241/1952). Anslagsposten arvode, bestämt av Kungl. Maj:t, bör för att möjliggöra höjning av arvodet till veterinären vid Strömsholm från 2 208 till 2 460 kronor uppräknas med 200 till 2 500 kronor.

Med hänsyn till att ett stadigvarande behov föreligger av arbetskraft vid snickeriverkstaden vid Flyinge hingstdepå, vill jag förorda att där inrättas en tjänst å extra ordinarie stat. Tjänsten bör enligt min mening placeras i lönegrad Ce 12 och benämnas hantverkare. Jag förordar, att ett belopp av 5 400 kronor skall upptagas för ändamålet. Vidare bör anslaget på grund av höjd gottgörelse till hovslagarna vid depåerna uppräknas med 2 200 kronor.

Till den anslagshöjning, som jag nu föreslagit, kommer emellertid även ökningsar av automatisk karaktär. På grund av den under år 1952 beslutade löne regleringen för vissa tjänstemän (prop. nr 107 och 241) bör anslaget höjas med 24 400 kronor. I anslutning härtill behöver även för vikariatsersättningar beräknas 2 200 kronor mer än för innevarande budgetår. För tjänstgöring på så kallad obekväm arbetstid erfordras ett belopp av 3 900 kronor. Vidare medför beräknade löneklassförändringar ett ökat medelsbehov av 400 kronor. Posten till rörligt tillägg bör slutligen uppräknas med 102 400 kronor.

Vid bifall till vad jag i det föregående föreslagit bör anslaget höjas med sammanlagt 141 100 kronor.»

2:o) Statens hingstdepåer och stuteri: Omkostnader.

Lantbruksstyrelsen har hemställt, att anslaget skall höjas med 54 000 kronor till 422 000 kronor.

Kungl. Maj:ts förslag under punkten innebär i förhållande till anvisningen för innevarande budgetår en uppräknings av anslaget med 2 000 kronor till 370 000 kronor. Ökningen fördelar sig med 500 respektive 1 500 kronor på posterna expenser samt utskylder och utgifter i övrigt.

3:o) Statens hingstdepåer och stuteri: Byggnadsarbeten.

I skrivelser den 27 augusti och den 1 oktober 1952 har *lantbruksstyrelsen* hemställt, att anslaget för nästa budgetår skall upptagas med 425 000 kronor. Av beloppet avses 180 000 kronor för uppförande av en tvätt- och badinrättning vid Flyinge. Styrelsen erinrar, att medel till detta byggnadsarbete be-
gärts upprepade gånger de senaste åren, senast i styrelsens anslagsäskanden

för budgetåret 1952/53 (se IX ht 1952 s. 112). Med hänsyn till nuvarande prisnivå har kostnaden för byggnadsföretaget uppräknats från 138 000 kronor till 180 000 kronor.

Departementschefen har anfört följande.

»Även under nästa budgetår är det nödvändigt att begränsa investeringarna i största möjliga utsträckning. På grund därav är jag icke beredd att tillstyrka byggnadsarbeten i den omfattning, lantbruksstyrelsens hemställan avser. Jag vill därför inskränka mig till att förorda, att medel skall anvisas till det arbete, som enligt min mening är det mest angelägna, nämligen uppförandet av en tvätt- och badinrättning vid Flyinge. För ändamålet torde böra upptagas ett anslag av 180 000 kronor.»

Lantbruksstyrelsen anser i sitt förenämnda yttrande, att motionen II: 408 icke bör bifallas. Vad till en början angår den av motionärerna föreslagna utredningen finner styrelsen en sådan ej erforderlig. Till stöd härför anför styrelsen i huvudsak följande.

Den alltjämt fortgående starka minskningen av hästbeståndet, som blivit en följd av jordbrukets mekanisering, har medfört, att den betryggande reserv av kallblodiga hästar, som tidigare alltid funnits, ej längre står till förfogande. I ett krisläge kommer detta förhållande att vålla stora svårigheter. Det blir då fråga om att samtidigt tillgodose såväl arméns mobiliseringsbehov av hästar som näringslivets väsentligt ökade behov av hästdragkraft.

Givet är, att det i ett sådant läge vore av allra största betydelse, om arméns behov av hästar kunde i möjligaste mån fyllas med hästar av varmblodigt slag. För varje mobiliserad varmblodig häst frigöres nämligen — såsom också 1951 års hästavelsutredning framhållit — en kallblodig arbetshäst för jordbruket och andra för folkförsörjningen viktiga ändamål. Vår varmblodiga häststam utgör därför en ytterligt värdefull reserv, som det är angeläget att upprätthålla i största möjliga omfattning. Det är icke tillräckligt med en avel, vars storlek avpassats efter arméns fredsbehov av remonter.

Den hingsthållning, som erfordras för den varmblodiga halvblodsaveln, ombesörjes så gott som uteslutande av staten genom beskällare, som under betäckningssäsongen utstationeras från hingstdepåerna vid Flyinge och Strömsholm. Den svåra depression, som efter kriget drabbat hästaveln, har icke lämnat halvblodsaveln oberörd. Antalet av statens hingstar betäckta ston har sålunda från år 1949 till år 1952 sjunkit med omkring en tredjedel. Det antal hingstar, som ställes till förfogande, måste givetvis så nära som möjligt anpassas till rådande förhållanden. Sedan år 1949 har också hingstbeståndet minskats från 140 till 120 och kommer sannolikt att efter hand reduceras ytterligare. Om hingsthållningen skall fylla sitt ändamål, är det emellertid icke möjligt att inskränka denna verksamhet i samma proportion som nedgången i antalet betäckta ston. Ehuru halvblodsaveln bedrivs i begränsad omfattning, är den likväl spridd över ett betydande geografiskt område, som sträcker sig över södra och mellersta Sverige. För att behovet av beskällare skall kunna tillgodoses, måste hingstarna därför under betäckningssäsongen fördelas på ett relativt stort antal stationer. De senaste årens minskade avelsfrekvens är icke en lokal företeelse i den meningen, att aveln upphört inom vissa områden för att inom andra bedrivs i oförminskad omfattning, utan härleder sig från en utglesning av fölstostammen över hela avelsområdet. Hingststationernas antal har därför icke kunnat reduceras i

den utsträckning, som vid ett ytligt skärskådande av de totala betäcknings-siffrorna måhända kunde förefalla befogad. Styrelsen har emellertid sin uppmärksamhet riktad på dessa förhållanden och kommer även i fortsättningen att rätta statens hingsthållning efter föreliggande behov. Skulle de närmaste årens utveckling på nu ifrågavarande område giva anledning därtill, är styrelsen jämväl beredd att till Kungl. Maj:t ingå med mera genomgripande förslag rörande hingsthållningens organisation.

Vad härefter beträffar motionärernas yrkande i fråga om den föreslagna bad- och tvättinrättningen vid Flyinge synes det styrelsen nödvändigt, att detta byggnadsföretag genomföres under nästa budgetår. Styrelsen anför härom huvudsakligen följande.

Denna byggnadsfråga har länge varit aktuell. Sedan år 1939 har styrelsen i sina anslagsäskanden upprepade gånger gjort framställning om medel för sagda ändamål. De nuvarande badmöjligheterna i ett par små, kalla och fuktiga rum i den gamla så kallade scholärlängan är ytterst otillfredsställande såväl ur hygienisk synpunkt som i andra avseenden. Likaledes saknas tidsenliga anordningar för tvätt.

Motionärernas förmodan, att tvätten lämpligast kunde ske vid en kommersiell tvättinrättning, torde icke hålla streck. I Flyinge-trakten saknas nämligen en dylik inrättning och den ur kommunikationssynpunkt bäst belägna ligger i Lund. Ett genomförande av motionärernas förslag skulle medföra stora olägenheter icke minst i så måtto, att den vid depån anställda personalen skulle åsamkas betydande extra kostnader. I den planerade tvättinrättningen vid Flyinge kommer givetvis varje hushåll att självt ombesörja sin tvätt. Personalen vid Flyinge omfattar ett fyrtiotal hushåll.

Även om hingstbeståndet vid depåerna framdeles skulle inskränkas, kommer detta enligt styrelsens mening icke att inom överskådlig tid nämnvärt påverka personalbehovet vid Flyinge, där verksamheten icke inskränker sig till enbart hingsthållning utan dessutom omfattar all uppfödning och dressyr av statens hingstar. Jämväl med hänsyn härtill kan styrelsen icke finna, att i motionen lämnats några bärande skäl för ett uppskov med ifrågavarande byggnadsarbete.

Utskottet.

I motionen II:408 har till en början hemställts om utredning angående dels omfattningen av den varmblodiga hästaveln och dels den framtida utformningen av verksamheten vid statens hingstdepåer. Såsom skäl härför har motionärerna framhållit, att behovet av hästar, icke minst varmblodiga sådana, minskat avsevärt under den senaste tiden och att det med hänsyn härtill kunde ifrågasättas huruvida verksamheten i framtiden behövde upprätthållas vid både Flyinge och Strömsholms hingstdepåer.

Med anledning härav får utskottet erinra om att nedgången i hästbeståndet under senare år upprepade gånger varit föremål för diskussion inom riksdagen. Sålunda uttalade utskottet så sent som i fjol, att den fortgående utvecklingen på hästavelns område måste anses innebära vissa risker, icke minst ur beredskapssynpunkt. Utskottet förordade därför — i avbidan på resultatet av 1951 års hästavelsutrednings arbete — omedelbara åtgärder

till ytterligare stöd för den varmblodiga hästaveln i form av uppfödningsoch bevaringspremier. Riksdagen hade icke något att erinra häremot. Utredningen, som den 12 november 1952 avgivit betänkande med förslag till åtgärder för stödjande av hästaveln m. m., har framhållit, att varmblooden är användbara även för andra militära uppgifter än ridning och att de varmblood, som hålles för civila ändamål, utgör en reserv, som kommer jordbruket till godo, eftersom motsvarande antal arbetshästar sparas för jordbrukets behov. I en till årets riksdag avlåten proposition, nr 121, i vilken bland annat behandlas nyssnämnda betänkande, har Kungl. Maj:t föreslagit, att uppfödningsoch bevaringspremierna till de varmblodiga hästarna skall utgå även i fortsättningen. Då riksdagen sålunda så sent som år 1952 i avbidan på resultatet av hästavelsutredningen beslutat åtgärder till ytterligare stöd för den varmblodiga hästaveln samt — såsom torde framgå av nämnda proposition — dylikt stöd torde vara erforderligt även för framtiden, anser utskottet anledning saknas att nu låta verkställa en utredning rörande denna avels omfattning.

Vad härefter angår motionärernas yrkande om utredning rörande den framtida utformningen av verksamheten vid statens hingstdepåer framgår av lantbruksstyrelsens yttrande över motionen, att den för den varmblodiga halvblodsaveln erforderliga hingsthållningen för närvarande nästan uteslutande ombesörjes av staten vid dess hingstdepåer vid Flyinge och Strömsholm. Verksamheten upprätthålles genom att beskällare under betäcknings-säsongen utstationeras från hingstdepåerna. Även om avelsfrekvensen minskat kraftigt under de senaste åren, måste hingstarna likväl för att kunna tillgodose behovet av beskällare fördelas på ett relativt stort antal stationer spridda över ett betydande område, som sträcker sig över södra och mellersta Sverige. Denna omständighet har enligt lantbruksstyrelsen medfört, att hingststationernas antal icke kunnat reduceras i den utsträckning, som vid en ytlig granskning av de totala betäckningssiffrorna måhända kunde förefalla befogad. Styrelsen framhåller dock, att den har sin uppmärksamhet riktad på spörsmålet och att den — om de närmaste årens utveckling på området skulle ge anledning därtill — är beredd att till Kungl. Maj:t inkomma med mera genomgripande förslag rörande hingsthållningens organisation. Vid sådant förhållande finner utskottet i likhet med lantbruksstyrelsen en särskild utredning i frågan icke erforderlig för närvarande.

Beträffande avlönings- och omkostnadsanslagen till statens hingstdepåer och stuteri föranleder Kungl. Maj:ts anslagsberäkningar icke någon erinran från utskottets sida. För ändamålen torde sålunda för nästa budgetår anvisas förslagsanslag av 663 100 respektive 370 000 kronor.

Till byggnadsarbeten vid hingstdepåerna har Kungl. Maj:t föreslagit ett belopp av 180 000 kronor för uppförande av en tvätt- och badinrättning vid Flyinge. Med anledning härav har i förut nämnda motion hemställts, att byggnadsförslaget — i avbidan på resultatet av den utav motionärerna förordade utredningen — skall avslås. Såsom framgår av redogörelsen i det föregående har denna byggnadsfråga varit aktuell sedan år 1939. De nuvarande

badmöjligheterna på platsen uppges vara ytterst otillfredsställande i hygieniska och andra avseenden. Vidare saknas en tvättinrättning på nära håll, varför den till ett fyrtiotal hushåll uppgående personalen åsamkas betydande utgifter för tvätt och dylikt. Även om hingstbeståndet vid depåerna framdeles skulle inskränkas, skulle enligt lantbruksstyrelsens mening med hänsyn till de återstående arbetsuppgifterna personalbehovet vid Flyinge icke nämnvärt påverkas inom överskådlig tid. På grund härav och då utskottet redan tagit ståndpunkt mot den av motionärerna begärda utredningen synes ifrågavarande byggnadsföretag enligt utskottets förmenande böra komma till utförande under nästa budgetår. Den för ändamålet beräknade kostnaden föranleder ingen erinran från utskottets sida.

Under åberopande av vad sålunda anförts hemställer utskottet,

A. att riksdagen må

1) fastställa följande avlöningsstat för statens hingstdepåer och stuteri, att tillämpas tills vidare från och med budgetåret 1953/54:

Avlöningsstat.

1. Avlöningar till ordinarie tjänstemän, <i>förslagsvis</i>	59 400
2. Arvode, bestämt av Kungl. Maj:t	2 500
3. Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal	376 400
4. Särskilda löneförmåner till ordinarie och icke-ordinarie tjänstemän	1 600
5. Rörligt tillägg, <i>förslagsvis</i>	223 200

Summa kronor 663 100;

2) å riksstaten för budgetåret 1953/54 under nionde huvudtiteln anvisa

a) till *Statens hingstdepåer och stuteri*: *Avlöningar* ett förslagsanslag av 663 100 kronor;

b) till *Statens hingstdepåer och stuteri*: *Omkostnader* ett förslagsanslag av 370 000 kronor;

3) med bifall till Kungl. Maj:ts framställning samt med avslag å motionen II:408, såvitt nu är i fråga, till *Statens hingstdepåer och stuteri*: *Byggnadsarbeten* å riksstaten för budgetåret 1953/54 under nionde huvudtiteln anvisa ett reservationsanslag av 180 000 kronor;

B. att motionen II: 408, såvitt angår yrkandet om utredning rörande dels omfattningen av den varmblodiga hästaveln och dels den framtida utformningen av verksamheten vid statens hingstdepåer, icke må föranleda någon riksdagens åtgärd.

Stockholm den 5 maj 1953.

På jordbruksutskottets vägnar:

L. TJÄLLGREN.

Vid detta ärendes slutbehandling har närvarit:

från första kammaren: herrar Tjällgren, Lage Svedberg, Näslund, Eskilsson, Bertil Andersson, Sundberg, Bror Nilsson, Nord och Hjalmar Nilsson; samt

från andra kammaren: herrar Gustafson i Dädesjö, Hæggbloom, Antby och Jonsson i Järvsand*, fru Eriksson i Hallstahammar samt herrar Lindström, Svensson i Vä, Andersson i Essvik, Mårtensson i Smedstorp* och Widén.

* Ej närvarande vid justeringen.

Reservation

av herrar Antby och Widén, vilka ansett att utskottet bort tillstyrka motionen II: 408 samt att därför utskottets yttrande och hemställan bort ha denna lydelse:

»I motionen — — — (lika med utskottet) — — — Strömsholms hingstdepåer.

Med anledning härav får utskottet erinra om att nedgången i hästbeståndet under senare år upprepade gånger varit föremål för diskussion inom riksdagen. Sålunda uttalade utskottet så sent som i fjol, att den fortgående utvecklingen på hästavelns område måste anses innebära vissa risker, icke minst ur beredskapssynpunkt. Utskottet förordade därför — i avbidan på resultatet av 1951 års hästavelsutrednings arbete — omedelbara åtgärder till ytterligare stöd för den varmblodiga hästaveln i form av uppfödning- och bevaringspremier. Riksdagen hade icke något att erinra häremot. I sitt den 12 november 1952 avgivna betänkande har utredningen emellertid närmast föreslagit åtgärder till stöd för kallblodsaveln. Beträffande varmblodsaveln har utredningen endast uttalat, att nyssnämnda uppfödning- och bevaringspremier är väl berättigade samt att frågan om bibehållandet av dessa därför bör prövas i tid. Vidare har utredningen i detta sammanhang förordat en omprövning av remontpriserna. Med hänsyn härtill anser utskottet i likhet med motionärerna lämpligt att omfattningen av den varmblodiga

hästaveln närmare utredes. I samband härmed torde även den framtida utformningen av verksamheten vid statens hingstdepåer göras till föremål för utredning. Såsom motionärerna framhållit synes därvid böra undersökas möjligheten till kostnadsbesparing genom att för framtiden upprätthålla driften endast vid endera av de båda hingstdepåerna. I avvaktan på resultatet av utredningen torde enligt utskottet uppförandet av den planerade bad- och tvättinrättningen vid Flyinge böra anstå. Utskottet får sålunda avstyrka att det för ändamålet föreslagna beloppet å 180 000 kronor anvisas för nästa budgetår.

Beträffande avlönings- och omkostnadsanslagen till statens hingstdepåer för budgetåret 1953/54 har utskottet funnit sig böra tillstyrka Kungl. Maj:ts förslag att förslagsanslag av 663 100 respektive 370 000 kronor skall anvisas för ändamålen.

Under återopande av vad sålunda anförts hemställer utskottet,

A. att riksdagen — — (lika med utskottet) — — 370 000 kronor;

B. att riksdagen må med bifall till motionen II: 408, såvitt nu är i fråga, avslå Kungl. Maj:ts framställning i vad avser anslag till Statens hingstdepåer och stuteri: Byggnadsarbeten;

C. att riksdagen må med bifall till motionen II: 408 i förevarande del i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla, att Kungl. Maj:t ville dels låta företaga en utredning angående omfattningen av den varmblodiga hästaveln och den framtida utformningen av verksamheten vid statens hingstdepåer, dels ock förelägga riksdagen det förslag vartill utredningen kan föranleda.»